

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ТА ПОНЯТТЯ ФІНАНСОВОГО РЕЗУЛЬТАТУ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Досліджено поняття та сутність фінансового результату підприємства і розглянуто його складові.

Аннотация. Проанализированы понятие и сущность финансового результата предприятия и рассматриваются его составляющие.

Annotation. The article deals with the concept and nature of the financial results of the company and its components are considered.

Ключові слова: фінансова звітність, фінансові результати, доходи.

Одержання високих фінансових результатів є основною метою діяльності кожного господарюючого суб'єкта. У фінансових результатах знаходять пряме відображення всі сторони діяльності підприємства: рівень його технології та організації виробництва, ефективність системи управління, контролю за рівнем витрат та рівнем реалізаційних цін, особливості господарського механізму та державне регулювання розвитку певної галузі з огляду на її значення для розвитку економіки країни. Функціонування підприємства, незалежно від виду його діяльності і форми власності, в умовах ринку визначається його здатністю приносити прибуток. В умовах ринкової економіки прибуток є найважливішим фактором стимулювання виробничо-господарської діяльності підприємства і створює фінансову основу для його розширення, задоволення соціальних і матеріальних потреб трудового колективу.

Дослідження проблеми фінансових результатів у період економічної кризи стає ще більш актуальним, оскільки від одержаного підприємством прибутку залежить рівень оплати праці працівників, динаміка надходження коштів до бюджетів різних рівнів, насиченість ринку відповідною продукцією в міру її потреби тощо.

Вивчення наукових праць і практика господарської діяльності свідчать про те, що досі багато теоретичних положень, пов'язаних з організацією та методикою аналізу фінансового результату підприємств, потребують суттєвого вдосконалення.

Формуванню поняття фінансових результатів підприємства присвячені роботи вчених Башняніна Г. І., Бланка І. О., Бутиця Ф. Ф., Горелкіна В. Г., Гринько А. П., Ковальова В. В., Кравченка Л. І., Лігоненко Л. О., Любушина Н. П., Мазаракі А. А., Менделевича А. М., Мочерного С. В., Оспіцева В. І., Риндіна М. Н., Савицької Г. В., Савчука В. П., Сопка В. В., Соломатіна А. Н., Солошенко Л. Ю., Столярова Я. С., Ушакової Н. М., Фатхутдінова Р. А., Шеремета А. Д., Янчевої Л. М. та ін. Однак поняття "фінансовий результат" різні вчені трактують по-різному, тому слід більш докладно розглянути сутність фінансового результату.

Метою дослідження є розкриття змісту економічних понять фінансових результатів, їх формування в умовах ринкової економіки як з теоретичної, так і з практичної точки зору.

Об'єкт дослідження становить процес формування фінансового результату діяльності підприємства та його основних складників доходів і витрат.

Предмет дослідження – теоретичні, методичні і практичні аспекти формування фінансового результату підприємства.

У виробничо-фінансовій діяльності суб'єктів господарювання бере участь велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і фінансових факторів. Мета кожного суб'єкта господарювання – якомога ефективніше використати ці фактори. Ефективність використання факторів виробництва, зрештою, виявляється у фінансових результатах діяльності суб'єктів господарювання. Економічний підсумок виробничої діяльності суб'єктів господарювання, що виражається у вартісній (грошовій) формі, є фінансовими результатами [1]. Фінансові результати діяльності підприємств характеризуються такими економічними показниками, як валовий і чистий дохід, прибуток. Розглянемо зміст цих показників як економічних категорій у таблиці.

Таблиця

Аналіз ключових економічних категорій

Термін	Визначення	Джерело
Фінансовий результат	Прибуток – сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати. Збиток – перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати	П(С)БО 3 [1]
	Приріст або зменшення капіталу організації в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку	Манько С. О. [2]

Виражений у грошовій формі економічний підсумок господарської діяльності організації в цілому та її окремих підрозділів	Азріліян А. Н. [3]
Виражений у грошовій формі економічний результат господарської діяльності підприємства, об'єднання, організації в цілому чи його окремих підрозділів	Борисов А. Б. [4]
Це економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів, виражений у вартісній (грошовій) формі	Тютюнник Ю. М. [5]
Становить різницю між загальною сумою доходів і витратами на виробництво і реалізацію продукції, тобто його формування відбувається внаслідок взаємодії багатьох компонентів як з позитивним, так і з негативним значенням	Філімоненков О. С. [6]

Економічну категорію "фінансовий результат", як видно з таблиці, різні науковці трактують по-різному, проте вкладають однаковий зміст у своє трактування. Отже, узагальнюючи всі розглянуті визначення, слід зазначити, що фінансовий результат – це економічний підсумок виробничої діяльності суб'єктів господарювання, який виражається у вартісній (грошовій) формі.

Фінансовим результатом може бути прибуток або збиток. Прибуток є найважливішим показником, який узагальнено характеризує виробничо-фінансову діяльність підприємства. В отриманому прибутку відображається виконання таких важливих якісних показників, як підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції, використання виробничих фондів. Прибуток є основним джерелом розширення основних і оборотних фондів, дієвим фактором, який стимулює (шляхом створення та використання фондів економічного стимулювання) до досягнення якомога вищих показників виробництва, джерелом доходів державного бюджету [4].

У зв'язку з цим однією з головних проблем сучасного бухгалтерського обліку, як в практичному, так і в науковому аспектах стає трактування та визначення фінансового результату діяльності підприємства, зокрема таких понять, як прибуток і збиток. Велика кількість визначень і підходів до дефініції суті фінансових результатів вимагає чіткого законодавчого формулювання та обґрунтування сутності вищезазначених категорій. Законодавство України, яке регулює господарську діяльність суб'єктів підприємництва і порядок організації бухгалтерського обліку і звітності, з одного боку, і систему оподаткування прибутку – з другого, під "прибутком" визначає два різних економічних явища [4].

Прибуток є економічною категорією. Суть його в багатьох літературних джерелах зводиться до того, що це частина вартості додаткового продукту, додатковий продукт, виражений у коштах, частина чистого доходу, одна з його форм тощо [4].

Прибуток як економічна категорія є грошовим вираженням вартості реалізованого чистого доходу, основною формою грошових накопичень суб'єктів господарювання. Він характеризує дохідність підприємства, окупність вкладених витрат і використаного майна в результаті здійснення відповідних заходів.

Сума отриманого прибутку – це показник, який характеризує результативність діяльності підприємства, тобто є фінансовим результатом його підприємницької діяльності [4].

За рахунок прибутку формуються в значному обсязі бюджетні ресурси держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, соціально-культурних заходів, матеріальне стимулювання працівників тощо. Унаслідок цього в отриманні прибутку мають бути зацікавлені не тільки трудові колективи підприємств, а й держава. Прибуток як кінцевий фінансовий результат діяльності суб'єктів господарювання формується в результаті взаємодії багатьох компонентів як з позитивним, так і негативним значенням. Загальний прибуток підприємства – це кінцевий результат діяльності підприємства.

Основною складовою загального прибутку є прибуток від реалізації товарної продукції. На його величину впливають як чинники, що не залежать від діяльності підприємства (зміни державних регулюючих цін, природні, транспортні умови тощо), так і ті, що належать до компетенції підприємств. Отже, роблячи висновок з таблиці, збитки – це перевищення витрат, понесених підприємством у процесі господарської діяльності над отриманими доходами, які відображаються в пасиві балансу підприємства і зменшують його власний капітал. Таким чином, слід зазначити, що переважна більшість із наведених визначень кожної економічної категорії різними авторами мають однакове значення, хоча подані вони з різних точок зору.

На сьогодні існує низка питань теорії та практики обліку і аналізу фінансових результатів підприємства, що недостатньо досліджені та потребують детальних наукових розробок з урахуванням сучасних умов діяльності підприємств.

Наук. керівн. Часовнікова Ю. С.

Література: 1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 3 "Звіт про фінансові результати", затв. Наказом МФУ від 31.03.99 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 2. Малярєвський Ю. Д. Фінансовий облік : навчально-методичний посібник для самостійного вивчення дисципліни / Малярєвський Ю. Д., Тютюнник П. С. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2003. 3. Баканов М. И. Теория экономического анализа : учебное пособие / М. И. Баканов, А. Д. Шеремет. – М. : Финансы и статистика, 2007. – 416 с. 4. Борисов А. Б. Большой экономический словарь / А. Б. Борисов. – М. : Книжный мир, 2003. – 895 с. 5. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз : навчальний посібник. Ч. I / Тютюнник Ю. М. – Полтава : ПДАА, 2009. – 406 с. 6. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навчальний посібник / Філімоненков О. С. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : МАУП, 2004. – 288 с. 7. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 "Баланс", затв. Наказом МФУ від 31.03.99 № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.kiev.ua>. 9. Гадзевич О. І. Основи економічного аналізу і діагностика фінансово-господарської діяльності підприємств : навчальний посібник / Гадзевич О. І. – К. : Кондор, 2007. – 180 с. 10. Савицька Г. В. Аналіз хозяйственной деятельности предприятия / Савицька Г. В. – М. : ЮНИТИ, 2000. – 668 с.